

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Ш О Д У Н А В К А

№ 10.

Београдъ 8. Марта.

1846.

ПОСТОЯНА ВѢРНОСТЬ ЖЕНЕ.

Србска народна прича одъ Тодора Влаића.

Кадъ е владао Кнезь Лазаръ Србиомъ, быо е у Београду некій Петаръ трговаць, честанъ и правдолюбивъ человекъ, кои е жену имао, не само отличну красотомъ тѣлесномъ, но и особито честнога и добродѣтелнога поведенія у животу. Временомъ Петаръ идући и трудећи се по свѣту о дѣлима свое трговине — дође и у Цариградъ, гдѣ га Павле некій, житель ондашній, понуди поради неке главне трговине съ њиме у заедность (ортаклукъ) ступити, кое е четири године времена потребовало. Петаръ на ово рассућиваюћи о себи, оставити на толико дуго време и у дальной земљи свою кућу и родбину, а предвидећи опетъ одтудъ великій добыть: рѣши се наипосле остати тако съ Павломъ; уздаюћи се твердо за добро обдржаніе куће свое у Београду по честности жене свое, а при томъ што е имао времена по уговору заедничкомъ сваке године три мѣсеца походити кућу свою. И овако ступивши съ Павломъ у заедность, пише одма жени, и припоручи іой све оно, што супружество у свакомъ смотренію изискуе. — Жена му на ово одише, изьявлююћи велико свое задовольство о предузетомъ му дѣлу, и припоручуюћи твердо свою вѣрность праве супружнице, особито у овакомъ случаю.

Овако Петаръ садржаваюћи се съ Павломъ у саюзу заедничкомъ, и у єдной кући пріятельски живећи, често су се обоє о свачему разговарали и шалили, проводећи безпослено време; по чему дођу єдномъ изъ повода Павловогъ и на тай разговоръ: да Петаръ похвали се, како има честну и разумну жену такову, да ни-

каква, ни пайславнія у хитроласкателству обмана, неможе е сврнути съ пута честности у тврдомъ постоянству добродѣтели женске. Павле му на ово, наипре као изъ шале, па после и изъ истине одкаже: да ни єдне жене нема на свѣту, коя бы истинно ненарушила свою честность и добродѣтель женску, па іоште кадъ бы се за то употребила хитроласкателна средства, са славнима и богатима даровима обмане. „А то знамъ од-тудъ,“ рекне: „што самъ у таковой струци добро искусанъ, имавши прилике у младости таково што искусити.“ — Чувши ово Петаръ, іоште више онда супротивъ стане овымъ Павловымъ невольнымъ му рѣчма; и за доказати башъ истинито, да ни сама слава царска ніє кадра нарушити честность и добродѣтель њгове жене: позове га за то съ њимъ и у обкладу ма какову ступити, ако буде кадаръ онъ то учинити ма коимъ начиномъ. Павле му се на ово одма твердо и драговољно обећа и у обкладу за то ступити съ њимъ, но у таково: ако онъ придобые у томъ њгову жену, ма коимъ начиномъ, онда да Петаръ буде дужанъ њму дати сву уложену свою суму новаца у трговину заедности њіове; а ако непридобые: онда да онъ мора опетъ свою такову суму новаца њму дати. Петаръ на ово пристане, уздаюћи се на твердо постоянство у томъ свое жене, а Павле по овомъ тврдомъ съ њиме заключенію, одма спреми се и пође у Београдъ ради извршенія овога скареднога обвезаня, и ради неке трговине покрай тога. Дошавши тако у Београдъ, таки почне средства чинити у смотренію реченога му обвезаня, отишавши кући и жени Петровой, вараюћи е: да е Петаръ збогъ свога тежкога шянства, скитаня и блуфеня, и други невалялы свои дѣла, не само дотле дошао, да е све свое новце и имаѣ друго, што е при себи носіо, на иста разѣрдао, но да се

и у таковомъ станю по меанамъ и сокацима, безъ кошуль на тѣлу, у мало текъ издрпанима халбинама, у найгнуснѣмъ виду човечности находи, изсмеяваюћи га већъ и люди и деца; да га е гадъ и друга неваляштина готово до саме смрти довела; па после и другимъ ласкателнымъ рѣчма много обмануюћи и приволяваюћи е къ своему намѣреню ништа неусилъ; по у мѣсто тога добые само тай благородный одговоръ одъ нѣ: да она остае благодарна на любви таковой, коя іой е одъ нѣгове стране учинѣна, што ю е посѣтїю и явію іой за мужа нѣна у каковомъ се положенїю живота наоди; „и ако е оны у найгоремъ и найбезчестнѣмъ станю онаковомъ: я самъ“ рекне „дужна опеть, ма и мртавъ быо, држати се свое честности женске, кою небу погазити, ма и саме смрти ме стало!“ — Ово кадъ чуе Павле, нађе се сасвимъ у извансебномъ положенїю, чудећи се таковой тврдой и постоянной вѣрности женской, и таковому разуму, па онда отиде као безуманъ на свое пребывалиште. После пакъ употреби опеть іоштъ већа хитроласкателна обманенїя, чрезъ неке у томъ неваляломъ дѣлу искусне бабе и жене, пощлюћи іой многе и богате дарове, а и самъ више пута одлазећи къ нѣой съ тимъ, молећи е много и нудећи на испуненїе свое скверне и неваляле намѣре: nebude му никако по воли учинѣно, но свагда е, као и првый пугъ одговоромъ, а найпосле и съ рѣчма: „Иди ми изъ куће безчестный човече!“ служенъ и испрашенъ быо. И све ово, не само да доведе Павла найпосле у изумленїе, но іоштъ и разболи се тако яко, да е едва могао ићи, жалећи найвише за оноякомъ сумомъ новаца, кою мора изгубити у таковомъ случаю неиспунѣне обкладе свое. Зато, блудећи много овако, и іоште по некой искри суетне му надежде тражећи понека само излишна средства къ томе, задржи се тако дуго у Београду, да найпосле и Петаръ, збогъ неуредности трговине нѣнове, принуђенъ буде доћи къ нѣму у Београдъ и кући. Чувши то Павле, да Петаръ долази у Београдъ, одма по свомъ у страсть ада погруженомъ срцу вознамѣри и помысли у себи то: „Кадъ нисамъ могао му жену придобити по обклади, по чему губимъ толике силне новце, да сиромъ морамъ одсадъ остати; то дай баремъ да се потрудимъ учинити надъ нѣимъ какву обману, у смыслу, као да самъ му преварїю по обклади жену, ако бы икако могао, да мы непропадне толики силци новци, и іоште да добьемъ толико; а што ну у праведномъ смыслу посрамлѣнъ остати, и

немаримъ за то.“ — Овако мыслећи измысли одма и употреби овай начинъ, за обманути тако Петра. Оде єдною доста постарой, честной, сиромашной и Петру добро познатой жени, и замоли е, обећаваюћи іой подобру суму новаца, говорећи: да седне на кола, коя ће іой оны дати, и да оде предъ Петра; па кадъ се съ нѣимъ сусретне на путу, онда на запытанъ нѣгово да каже: да иде у Смедерево къ роду и да му се жена садъ одъ некога времена сасвимъ у безчестномъ станю находи, водећи се у блудодѣянїю са некимъ Павломъ трговцемъ, дошавшимъ у Београдъ садъ скоро изъ Цариграда. — На ово жена, много у рассуђенъ задата, сматраюћи себи по честности срца за великій грѣхъ и неправду то учинити, а при томъ занета по сиротинѣ за добрымъ добыткомъ, найпосле одолѣ іой страсть лакомости за добыткомъ честности срца, те се обећа Павлу учинити тако. Онъ дакле на ово одма сутра-данъ рано доведе іой кола, и даде полакъ обећаны новаца съ тимъ примѣчанїемъ, да ће іой другу половину дати при свршетку дѣла. На ово жена одма сѣдне на кола, и отиде на сусреть Петру; а кадъ се сретну, Петаръ одма, пошто се поздрави съ нѣомъ, запыта е, кудъ иде и шта му ради жена съ дѣцомъ кодъ куће? Она му на ово све одкаже и за себе и за жену му онако, као што е одъ Павла научена была. Петаръ, кадъ чуе оваке грозне рѣчи за жену свою, увѣраваюћи се да су истините, ерѣ долазе одъ жене, коя му е по честности већъ одавна позната была; па по овакомъ невѣрству жене свое, и што мора у таковомъ случаю изгубити оноякие силне новце по обклади, тако се яко згрози и разлюти, да науми одма, како дође кући, на найгорый начинъ поступити съ нѣоме. И тако дошавши кући, непокаже се суровъ и лють прама нѣ и дѣце; но подъ притворномъ прїятношчу сакриваюћи то, покаже се благъ и любезанъ, као што пристои мужу прама жене и дѣце у овакомъ случаю. У овакой притворности предъ саму ноћ после истога дана даде дозвати потайно майстора дрводелю, коме наручи, да му до два три сата найвише одма начини єданъ якъ сандукъ, са своєю страна да небы никако вода могла ући у нѣга, и у самомъ затвору. Майсторъ одма прихвативши се посла, око неко доба ноћи сврши сандукъ и донесе му га по нѣговой желѣи. Павле му га исплати тайно, и одпусти га; а пошто майсторъ оде, уђе у собу кодъ жене, и спаваюћой у другой соби дѣци претисне е на сну, и свеже іой брзо руке нао-

нако. После отвори іой уста, у коя што више
могне патура приправлѣны му већъ донде крпа,
и преко нѣи марамомъ добро стегне, да небы
могла викати; само іой носъ остави слободанъ,
да бы могла діяти; после увече іой добро и
ноге, па стрна у реченый сандукъ, затворивши
га добро, и смоломъ улепивши. Кадъ тако у-
лини, онда пробуди слугу, те съ пѣимъ однесе
сандукъ кодъ Дунава, и метне га у едапъ ча-
мацъ, кои одвезе на по Дунава, и избащи сан-
дукъ у воду. Потомъ врати се кући, заповѣ-
дивши слуги твердо, да никомъ ништа неказуе.

Овако после возившисе сандукъ по Дуна-
ву ону ноћъ, предъ само Смедерево сутра дапъ
у ютру дође, гди га аласи ухвате и однесу влас-
ти у варошь. Власть, кадъ види онако чудный
сандукъ, на подобіе мртвачкога, и яко затво-
ренъ и укованъ: одма даде га однести Кнезу у
Крушевацъ. Кнезь га даде после отворити; а
пошто га отвори, зачуди се, кадъ угледа у нѣ-
му жену, лицемъ красну и благородну, у чуд-
номъ станю готово полакъ мртву лежећу. По-
сле даде ю ослободити грозны оны свеца, и у
ѣдну собу у альине спаваће однести, представив-
ши іой неке жене вѣште у леченю, коє да іой
чине сваке нѣге, коє іой срдце зажели, докъ се
неповрати одъ грозе ове. Овако поставивши е
Кнезь у найотличниє настояніє, трећій данъ по-
врати се сасвимъ здрава у свое првобытно ста-
нѣ, и изведена буде предъ нѣга. Садъ кадъ е
угледа онаку здраву, онда се текъ іоште више
зачуди, не само благородству лѣпоте іой лица
и стаса тѣлеснога, но у толико много више срд-
ца и душе, коє іой живо изображаваху черте
лица нѣнога. После многога удивлѣня и замыш-
лѣности о нѣой, запыта е: какъый ю е случай дов-
де довео, и одакле е и чія? Она му на ово све
по реду изкаже одакле е и чія, и какъый е слу-
чай довео довео, и да незна, зашто іой е мужъ
онако грозно съ нѣомъ поступио, безъ икаква
за то нѣой позната важна узрока преддоказа-
нога іой. На ово Кнезь одма даде довести Пе-
тра изъ Београда, и заедно га са нѣговомъ же-
номъ у рѣчи стоєномъ извести предъ себе. А
кадъ буде овако изведенъ предъ нѣга, запыта
га: „Е ли ово твоя жена? И зашто си е довео
до овога станя, да е садъ кодъ мене?“ — Пе-
таръ на ово скоро изванъ себе будући, видећи
свою жену опетъ предъ собомъ живу, па іоштъ
предъ Кнезомъ: — одъ страха савъ изнеможенъ
готово ѣдва проговори, и све по реду после из-
каже, шта е, поводъ быо грознога му реченога

поступка са женомъ своіомъ у непредразсуди-
тельности найпре о томъ. На то после Кнезь
даде довести и Павла, и ону жену, преварившу
Петра; а пошто му буду обоє доведени, запы-
та Павла у присуству Петра, жене нѣгове, и
жене преваривше Петра: „Си ли ты съ Пе-
тромъ прама жене му у онаку скверну обкладу
у Цариграду ступіо, и дѣйство исте истинито у
Београду са женомъ овомъ нѣговомъ извршио?“
— Павле чувши ово, и познавши, да му се тимъ
трагови нѣговога лисичієга дѣйства у невозмож-
ности сасвимъ прекидаю, а притомъ уплашив-
ши се грозно, што се онъ показао поводомъ
онога гнуснога поступка Петровога са своіомъ
женомъ: савъ у страху као пруть устрептисе,
и све по реду право изкаже, како е онъ исти-
нито съ Петромъ у онаку скверну обкладу сту-
піо, и како се много у Београду трудіо съ пре-
великимъ трошкомъ и дугимъ временемъ, да
приведе у истину дѣйство са свое стране об-
кладу; и после како ніє могао по тврдой и по-
стояной вѣрности и честности жене Петрове,
и како е найпосле средствомъ онѣ жене прева-
ріо Петра. Кнезь на ово онда пресуди и Пав-
лу и Петру, и жени преварившой Петра то: да
по обклади Павле мора већъ изгубити новце,
но преко тога да мора яко и казнѣнъ быти за
то, што еу сва слѣдства; учинѣна надъ Петро-
вомъ женомъ, поводомъ нѣговымъ была; Пе-
таръ пакъ да мора на робію ићи, што е нераз-
умно поступио са женомъ своіомъ, збогъ чега
се као убица сматра; а жена да буде такође
казнѣна, што е зломъ Павловомъ намѣренію слѣ-
довала. Найпосле и Петровой жени по своіой
благости Кнезь као награду за онакову іой до-
бродѣтель предъ нѣима изрекне: да ће свагда
до живота остати при нѣговой Кнегинњи као
друга и сажителница нѣна. И овако изрекав-
ши Кнезь надъ нѣима пресуду свою, одма и у
дѣйство е приведе: Павла строго казни заедно
са женомъ преварившомъ Петра, па после и
Павла и Петра подъ стражомъ пошлѣ у Цари-
градъ, гди ондашня власть по припоруци Кнеза
наплати одъ Павла по обклади Петру обоице
уложене новце у заедность по предреченомъ, и
одпусти Петра опетъ натрагъ подъ стражомъ
Кнезу, одакле одма посланъ буде на робію. По-
сле краткога времена, добродѣтельна му жена
припадне Кнезу плачевно молити, да бы га о-
слободіо робства: „єрь“ — рекне — „я му све о-
но зло над-а-мною учинѣно са своимъ душою
праштамъ!“ — Кнезь удивлѣнъ садъ наново о-
ваковомъ благородству ѣдне жене, одма милость

учини надъ Петромъ и ослободи га робства, кои продавши после сва своя добра непокретна у Београду, по налогу Кнеза у Крушевацъ пресели се, да тамо живи, гди за кратко време великій богатырь постане средствомъ милости Кнеза и Кнегини за добродѣтель жене свое.

КНИЖЕВНО ИЗВѢСТІЕ.

Књига I. Дѣла Дмитрія Давидовића, у којој е „Исторія народа Србскогъ,“ већ е напечатана, и за ГГ. Предуписнице разаслана. Участіе оно, коимъ су ову књигу многи снародници, предуписавши се, предусрели, а и народосродни Листови яви свѣту ию објавити похитали, као: Орао Татранскій у ч. 20. 3. Сечня о. г. — Даница Хорватска у ч. 3. 17. Сѣчня о. г. — и Ческе Новине Квѣти у Ч. 15. 5. Февр. о. г. — заслужуе явну признателность, толико већу, колико се выше дивити морамо, што Србске народне Новине у Пешти излазеће толико себично неучастіе и неопростиму ладность према оваковима обштеполезнима дѣлима показују, да оне као Србске народне Новине „Исторію народа Србскогъ“ „Србскомъ народу“ објавити нису за важно и доста народно држале (!). Мы држимо, да су овакова и подобна появления у књижевству Србскомъ за напредакъ народный много важнија, и за обнародованіе достойнија, него све параде, и сви балови скупа, ако ће се и свеславенскимъ башъ називати, и сва окретаня и вртеня и подскакиваня на тако названима игранкама, па и све здравнице и напѣянке, ако ће и найнароднѣе быти, и т. д.; па нека намъ се незамѣри, што изъ чистогъ срдца за напредакъ народный прилякомъ овомъ ово єдино примѣчаніе Србскими народнымъ Новинама пропустити немогосмо. — Књига ова, према важности и величини ГГ. Предуписницама занста найумѣренніомъ ценомъ одъ 1. ф. сребра дана, одъ кое є юшть нѣколико само екземплара претекло, продаватће се одсадъ дућанскомъ цѣномъ по 2. ф. сребра.

У Београду 28. Февр. 1846.

Григорій Возаровићъ.

СЛАВЯНСКЕ ВѢСТИ.

Докторъ Иванъ Григоріевићъ, кои є по налогу Казанскога университета путовао, пре него є на овай путь пошао, научіо є више славянски нарѣчја, међу тима и ческо; онъ є списао два дѣла о славянској литератури и држи у Казану у Азіи прочитаваня о Воцеловима ческима Премисловцима и о нѣговомъ „Мачу и Кули.“ Као што є познато, у Руси є славянско ученіе in genere подигнуто на петый факултетъ, и доктори филологіе имаю као и доктори осталь факултета чинъ царско-рускога Маіора и о вому степену одговараюћа украшенія.

Б А С Н А.

Конь и магарацъ, у єдне тальишке упрегнути, буду сусретнути, и то тако дружєвно и сложно, као да бы обоє єднога срца и єдне ћуди были. Приступи нѣкій човекъ и прослови коно: „Зарь се ты нестыдишь сдружити се са магарцемъ? Зарь си до тога дошао, да ти дугоуша твоє тальишке изъ блата вуче?“ „Ей, рече конь, то нетреба тако узети; я вучемъ већь самъ колико се може, магарца самъ избрао само, да одбѣя оне, на кое бы я радо подозрѣніе баціо, као да су ми они тальишке у блато завалили.“

С М Ъ С И Ц Е.

У єдној американској вароши убіє нѣкій ковачъ єднога Индіянца. Приврженяци последнѣга захтѣваху, да се ковачъ изда и погуби. Маѣстратъ варошкій савѣтовао се и найпосле издао слѣдуюће изьявлѣніе: „Ковачъ се погубити неможе, зашто само єднога имамо; но имамо два крояча, одъ овы стои вамъ єданъ на заповѣсти.“

У Алгиру є отворено єдно възпитателно заведеніе за мусульманске дѣвойке, кое ту уче шити, везти и французки говорити. Већь ій има преко тридесетъ дѣвојка, што се у нѣму възпитаваю.

У Паризу покушаваю сада ковати новце одъ платине, кои ће средину сачинявати међу златнима и сребрнима.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатни у Београду.